

Bevaka rätt i dödsbo

Din roll som ställföreträdare

Inledning

Den här informationen riktar sig till dig som är god man, förvaltare eller förmyndare och ska bevaka rätt i ett dödsbo. Din uppgift är att se till att barnet eller huvudmannen får det arv hen har rätt till.

Om det finns dödsbodelägare som är under 18 år eller som har förvaltare behövs överförmyndarnämndens samtycke till arvskiftet. Samma sak gäller om personen har en god man som bevakar personens rätt i dödsboet.

Ett gemensamt namn för god man, förvaltare och förmyndare är ställföreträdare och det ordet kommer att användas i texten. En person som har god man eller förvaltare kallas för huvudman. När det står barn eller barnet avser det personer under 18 år.

Det är många lagar och regler som gäller för dödsbon och rätten till bodelning och arv. Du förväntas inte kunna allt själv utan du kan vid behov ta hjälp av någon som jobbar med denna typ av frågor. Det är vanligt att dödsboet tar hjälp av jurist, advokat eller någon annan kunnig person för att få hjälp med bouppteckningen, dödsboets förvaltning och genomförande av bodelning och arvskifte. Den som dödsboet anlitar ser inte till någon enskild dödsbodelägarers rätt varför du inte kan lita på att barnet eller huvudmannen får det den har rätt till genom det avtal som upprättas. Om du är osäker på vad som gäller eller om det finns gåvor eller juridiska dokument såsom exempelvis testamente, äktenskapsförord eller skuldebrev är det ofta lämpligt att du, för barnets eller huvudmannens räkning, anlitar en egen jurist som hjälper dig att ta tillvara på barnets eller huvudmannens rätt.

På sista sidan finns checklistor över vad du som ställföreträdare behöver tänka på och vad du ska lämna in till överförmyndarenheten. Där finns också en ordlista.

VIKTIGT!

Informationen tar inte upp allt kring dödsbon, bodelning och arvskiften

Den här broschyren innehåller endast grundläggande och kortfattade information om vad du kan behöva tänka på.

Det behövs en *ansökan* från dig som ställföreträdare för att överförmyndarnämnden ska kunna fatta ett beslut

Många gånger får vi bara in underlagen och det räcker inte.

Om ansökan och kompletta underlag inte lämnas in inom en viss tid kommer ärendet att avskrivas. Det betyder att arvskiftet inte går att genomföra fullt ut, vilket kan få ekonomiska konsekvenser för barnet eller huvudmannen.

Bouppteckning

När en person har avlidit ska dödsboet utredas för att visa vilka tillgångar och skulder som finns. Alla tillgångar och skulder redovisas sedan i en bouppteckning. Alla dödsbodelägare har ett gemensamt ansvar att dödsboet blir utrett.

Ditt ansvar är att bevaka att bouppteckningen förrättas och sedan registreras hos Skatteverket. Du behöver närvara när bouppteckningen förrättas. Förrättningen ska göras senast 3 månader från datumet personen avled.

När bouppteckningen är klar ska den registreras hos Skatteverket. Bouppteckningen ska lämnas in till Skatteverket senast 1 månad efter att den förrättades.

Ibland kan det komma fram information om tillgångar eller skulder efter att bouppteckningen har registrerats. Då behöver en tilläggsbouppteckning förrättas.

Dödsboanmälan

Om dödsboet saknar tillgångar eller om tillgångarna endast räcker till begravningskostnader kan en dödsboanmälan upprättas i stället för en bouppteckning. Om det är aktuellt har dödsbodelägarna ansvar för att kontakta kommunen. En boudredare på kommunen gör en bedömning om det ska göras en dödsboanmälan eller en bouppteckning. Mer information hittar du på respektive kommuns hemsida.

Testamente

Om det finns ett testamente ska du som ställföreträdare ta del av det. Att ta del av betyder att du ska få se och läsa en vidimerad kopia av testamentet och att du därefter skriftligen bekräftar att du tagit del av testamentet, vanligtvis genom underskrift på den vidimerade kopian av testamentet. *Observera! Du ska **inte** godkänna testamentet.*

Om testamentet innebär att barnet eller huvudmannen inte erhåller sin laglott ska du begära jämkning av testamentet inom sex månader från det att du tagit del av testamentet.

Anser du att testamentet är ogiltigt kan du klandra det genom att väcka en talan i tingsrätten. En talan om klander av testamentet ska väckas inom sex månader från att du tagit del av testamentet.

Ibland är ett testamente otydligt och kan behöva tolkas innan det tillämpas. Du ska i så fall bevaka att testamentets tolkning inte görs till nackdel för den du företräder.

Gåvor

Gåvor som den avlidne lämnat under sin livstid kan påverka barnets eller huvudmannens rätt i dödsboet. Du bör därför begära att eventuella gåvor som lämnats av den avlidne antecknas i bouppteckningen. Om barnet eller huvudmannen är en bröstarvinge kan du också behöva begära jämkning av gåvorna för att barnet eller huvudmannen ska få sin laglott.

Om dödsboet ska sälja fast egendom eller bostadsrätt

Ibland ska dödsboet sälja fast egendom eller en bostadsrätt innan arvsfiktet är klart. Du behöver då ansöka om överförmyndarnämndens samtycke till försäljning av fast egendom eller bostadsrätt. Kontakta överförmyndarenheten för mer information.

Även om någon annan sköter om dödsboet är det bara du som är behörig att ansöka.

Förbindelse

Om ett barn ska bli ägare till fast egendom eller bostadsrätt efter att skiftet är klart behöver förmyndarna skriva en förbindelse. I förbindelsen skriver förmyndarna under på att de står för alla fasta och löpande kostnader fram till den dag barnet blir myndigt.

Bodelning och arvskifte

Om det finns fler än en delägare i dödsboet behöver bodelning och arvskifte förrättas och du behöver bevaka att detta görs så snart som möjligt.

Nedan används ordet skifte som ett gemensamt ord för bodelning och arvskifte.

Om du anser att barnet eller huvudmannen har fått det hen har rätt till kan du lämna ditt godkännande till skiftet genom underskrift av avtalet.

När skiftet är förrättat och du godkänt det behöver du ansöka om överförmyndarnämndens samtycke till egendomens fördelning.

Observera! Alla dödsbodelägare måste ha skrivit under att de godkänner skiftet innan du kan lämna in en ansökan till oss.

Skifteshinder

Ibland går det inte att göra klart skiftet inom 6 månader från att bouppteckningen förrättats. Du behöver i så fall lämna in en redogörelse till överförmyndarenheten där du skriver varför det inte har gått att genomföra skiftet. Du måste sedan skicka in en redogörelse var sjätte månad fram tills skiftet genomförts eller det finns ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

Ansöka om överförmyndarnämndens samtycke

Det är du som ställföreträdare som ansöker om överförmyndarnämndens samtycke. Arvslotter får inte betalas ut innan överförmyndarnämnden har samtyckt till egendomens fördelning. Utan överförmyndarnämndens beslut blir inte arvskiftet klart och det kan medföra ekonomiska konsekvenser för alla dödsbodelägare.

Om barnet är 16 år eller äldre ska hen få möjlighet att lämna sin åsikt om arvskiftet. Detta ska vara skriftligt och lämnas in tillsammans med ansökan.

Det är bara god man, förvaltare eller förmyndare som är behöriga att ansöka. God man och förvaltare behöver ha bevaka rätt i sitt uppdrag.

Beslutet skickas till den som har gjort ansökan.

På sista sidan hittar du en checklista över vad du behöver lämna in tillsammans med din ansökan.

Redovisningsräkning

Den som skött om dödsboet behöver redovisa hur boet har förvaltats, från det datum personen avled till dagen då arvet skiftas. Denna redovisning ska lämnas in tillsammans med ansökan om överförmyndarnämndens samtycke. Lämna alltid in kontoutdrag från dödsdagen till skiftet. Det gäller alla konton som finns i boet, även konton där det inte har varit några transaktioner under perioden.

Efter att skiftet är klart

När skiftet är klart och godkänt av överförmyndarnämnden ska arvet betalas ut till barnet eller huvudmannen. Du ska då skicka in underlag till överförmyndarenheten som visar att pengarna har satts in på huvudmannen eller barnets konto.

Är arvet som betalas ut över 1 prisbasbelopp ska det alltid sättas in på ett konto med överförmyndarspär.

Om barnet eller huvudmannen ärvt fast egendom eller bostadsrätt ska ställföreträdaren skicka in ägarbevis.

Övrig information

Jäv - om ställföreträdaren har motstridiga intressen

Om god man, förvaltare eller förmyndare är delägare i samma dödsbo behövs en tillfällig god man som går in och företräder huvudmannen eller barnet. Tänk på att även om det endast är ena förmyndaren som är dödsbodelägare kan den andra ändå inte företräda barnet. Kontakta överförmyndarenheten för mer information.

Den tillfälliga gode mannen har rätt till ett arvode för sitt uppdrag. Det är överförmyndarenheten som fattar beslut om arvodet. Vanligtvis är det huvudmannen, barnet eller dödsboet som står för arvodeskostnaden.

Behövs det alltid samtycke?

Är barnet eller huvudmannen ensam delägare i dödsboet görs inget arvskifte och därför behövs inte heller något samtycke från överförmyndarnämnden. Ställföreträdaren behöver dock lämna in underlag som visar att arvet har förts över till barnet eller huvudmannen.

Om en huvudman som har god man själv sköter om arvskiftet behövs inget samtycke från överförmyndarnämnden. Det gäller endast om gode mannen inte skrivit under någon av handlingarna och under förutsättning att huvudmannen förstår vad arvskiftet innebär.

Observera! Samtycke från överförmyndarnämnden behövs i stort sett alltid om personen som är dödsbodelägare har förvaltare eller är under 18 år. Enda undantaget är om en boutredningsman eller skiftesman, som utsedd av tingsrätten, fattar beslut om skifte.

Bortavarande arvinge

Om någon arvinge eller testamentstagare vistas på okänd eller avlägsen ort behövs en god man som bevakar den personens rätt i dödsboet. Detsamma gäller om det finns eller kan finnas en okänd arvinge.

Överförmyndarnämnden i den kommun där den avlidna var folkbokförd är ansvarig för att fatta beslut om god man för bortavarande.

Kontakta överförmyndarenheten för mer information.

Checklista

Det här behöver du som ställföreträdare göra:

- Bevaka att bouppteckningen förrättas. Senast 3 månader från dödsdatum.
- Närvara vid bouppteckningen.
- Bevaka att bouppteckningen registreras hos Skatteverket. Ska lämnas in till Skatteverket senast en månad från att den förrättats.
- Ta del av ett eventuellt testamente.
- Vid behov klandra eller begära jämkning av ett testamente. Inom 6 månader.
- Vid behov begära jämkning av gåvor. Inom 1 år från att bouppteckningen avslutas.
- Vid behov ansöka om överförmyndarens samtycke till försäljning av fast egendom eller bostadsrätt.
- Bevaka att bodelning och arvskifte görs. Senast 6 månader efter att bouppteckningen förrättats. Meddela skifteshinder om det tar längre tid än 6 månader.
- Ansöka om överförmyndarens samtycke till arvskifte och egendomsfördelning.
- Redovisa skiftet när det är klart.

Det här måste du lämna när du ska ansöka om överförmyndarnämndens samtycke:

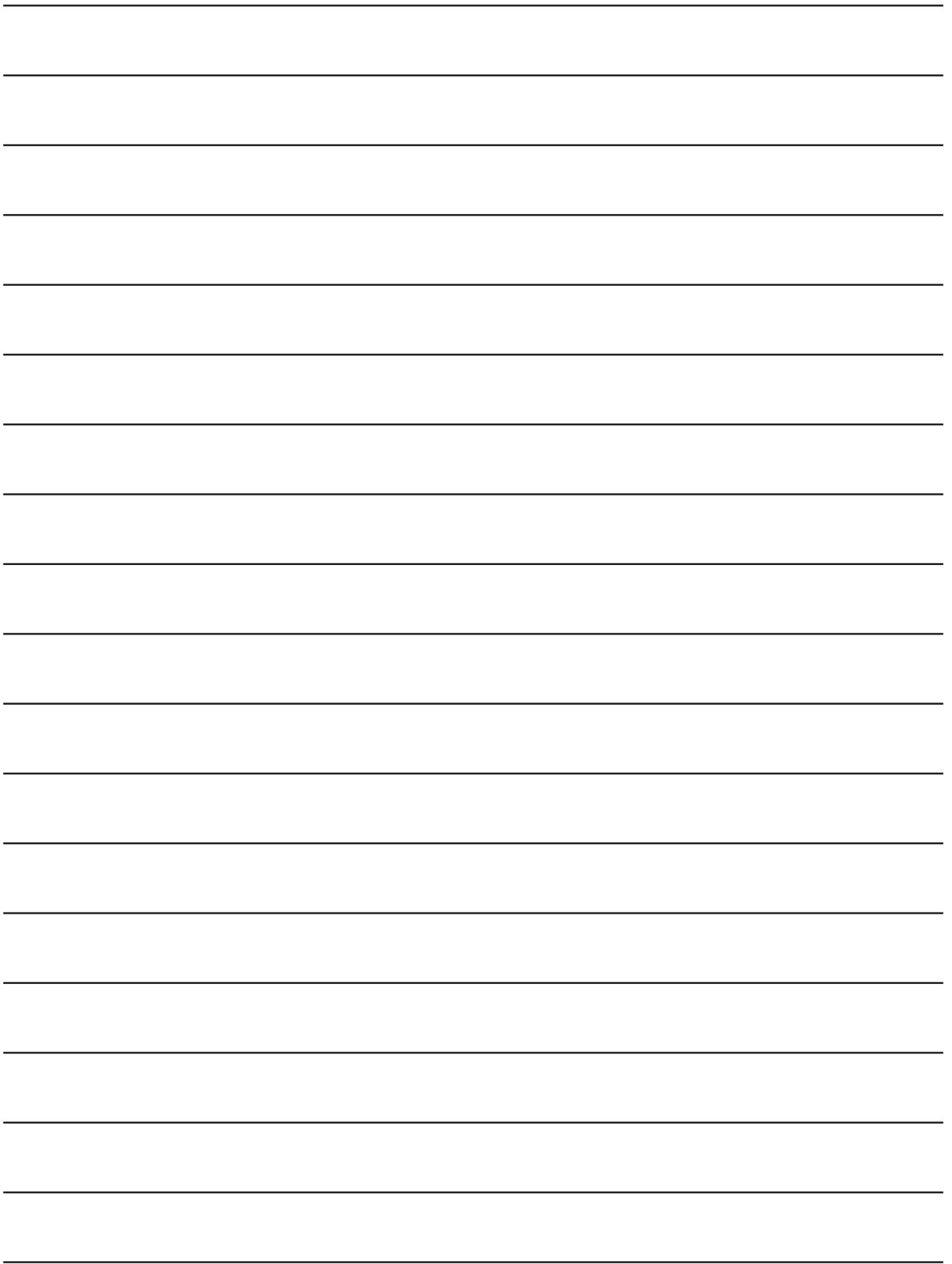
- Ansökan om överförmyndarnämndens samtycke till arvskifte och egendoms fördelning.
- Arvskifte eller bodelning. Handlingarna ska lämnas in som vidimerad kopia.
- Vidimerad kopia på registrerad bouppteckning (inklusive eventuellt testamente).
- Vidimerad kopia av fullmakt. Om någon av dödsbodelägaren företräds av en annan person behöver du lämna in kopia på fullmakten.
- Värderingsutlåtande för fastigheter, bostadsrätter, tomträtter eller värdefullt lösöre.
- Förbindelse (behövs om barn ska äga fast egendom eller bostadsrätt).
- Yttrande eller samtycke från barn över 16 år.
- Redovisningsräkning. En redovisning av hur dödsboet förvaltats från dödsdagen till dagen för skiftet.
- I de fall det finns testamente ska underlag som visar att testamentet vunnit laga kraft lämnas in. Det kan vara något av följande:
  - Legala arvingars skriftliga godkännande av testamentet.
  - Delgivningsbevis (vanligtvis legala arvingars bekräftelse på kopia av testamentet om att de tagit del av testamentet) tillsammans med ett intyg från tingsrätten om att testamentet inte klandrats inom klanderfristen (sex månader från det att delgivning av testamentet ägde rum).

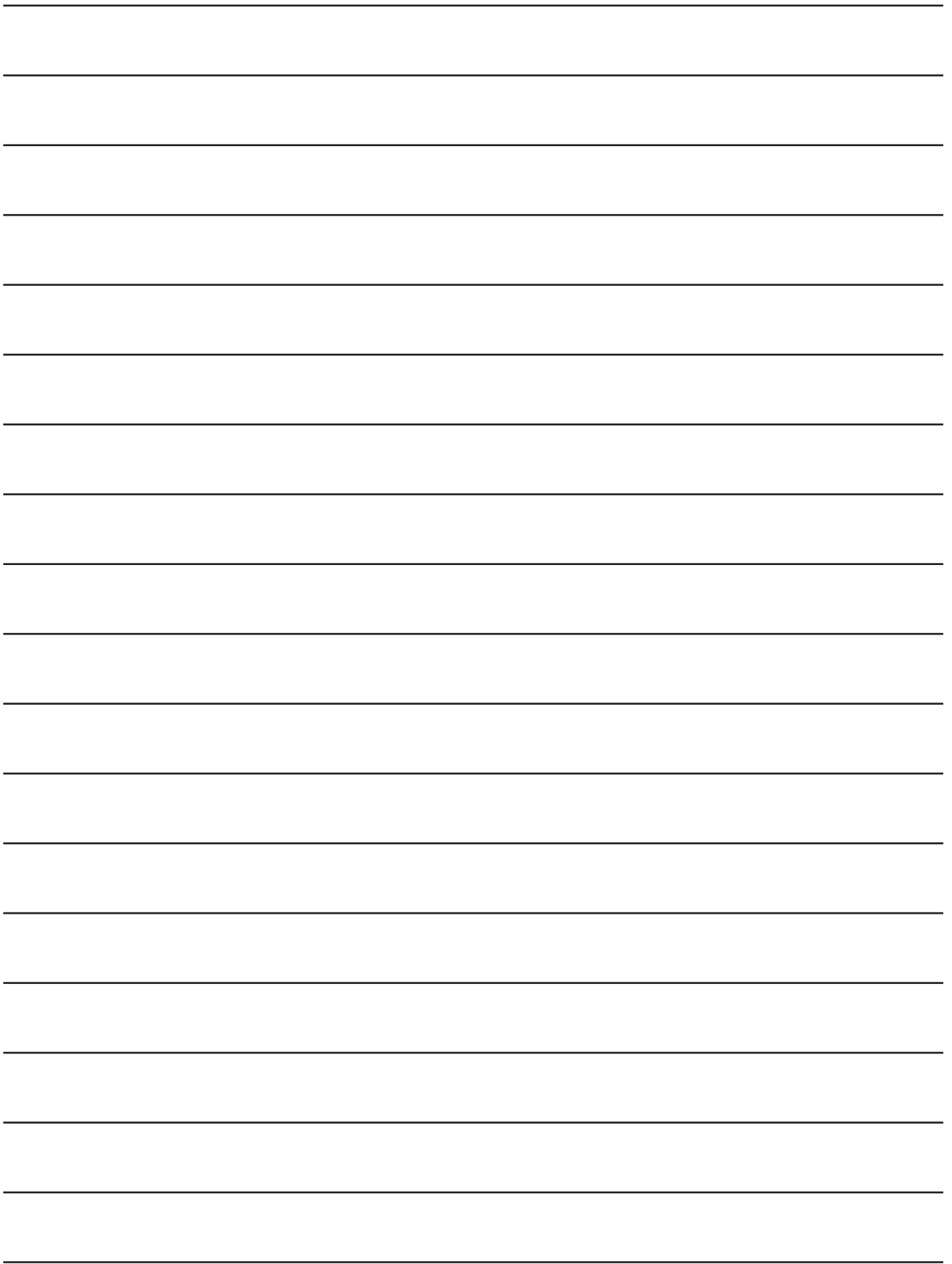
Ordlista

Arvskifte	Ett avtal mellan dödsbodelägarerna om hur arvet ska fördelas.
Arvslott	Den del av dödsboet som arvingar har rätt till enligt arvsordningen.
Arvsordning	En beskrivning i vilken ordning släktingar ärver den som avlidit. Arvsordningen är bestämd enligt lag.
Bodelning	En fördelning av egendomen emellan makar eller sambor.
Bouppteckning	En förteckning över den avlidna personens alla tillgångar och skulder. I bouppteckningen ska det också stå vilka som är dödsbodelägare, efterarvingar och vilka som ärver genom testamente.
Boutredningsman	Om det är ett omfattande dödsbo eller om dödsbodelägarerna inte kommer överens kan tingsrätten utse en boutredningsman. Mer information finns på Sveriges Domstolars hemsida www.domstol.se .
Bröstarvingar	Vanligtvis den avlidnas barn. Om den avlidnas barn har avlidit blir i stället barnbarnen bröstarvingar.
Dödsbo	Den avlidnas alla tillgångar och skulder.
Dödsbodelägare	De som har rätt till direkt arv efter personen som avlidit.
Förbindelse	Ett skriftligt åtagande. Det vill säga en överenskommelse om att någon tar på sig ett ansvar.
Förmyndare	Vårdnadshavare är också förmyndare, vilket handlar om att sköta om barnets ekonomi och tillgångar. Det finns också förordnade förmyndare som har utsetts av tingsrätten, till exempel medförmyndare eller särskilt förordnad vårdnadshavare.
Förrätta	Utföra eller göra.
Huvudman	En person som har god man eller förvaltare.
Laglott	Den del som bröstarvingar har rätt att få ut av sitt arv, under förutsättning att det finns tillgångar kvar i dödsboet. Laglotten är hälften av arvslotten.
Ställföreträdare	I det här fallet ett samlingsnamn för god man, förvaltare och förmyndare.
Vidimera	Vidimera betyder att en person (någon annan än du själv) skriftligt intygar att kopian stämmer överens med originalet. Ett annat ord för vidimera är bestyrka.
Överförmyndarenheten	Överförmyndarenheten består av personal som handlägger alla ärenden som kommer in till verksamheten. Personalen arbetar på uppdrag av överförmyndarnämnden.
Överförmyndarnämnden	Överförmyndarnämnden består av valda nämndspersoner. De har huvudansvaret för verksamheten och alla beslut, men nämnden sköter inte om handläggningen av ärenden.

Överförmyndarenheten i Umeåregionen

Umeå kommun, 901 84 Umeå

090-16 61 00

overformyndarenheten@umea.se www.umea.se/overformyndarverksamhet

Örnsköldsviks kommun, 891 88 Örnsköldsvik

090-16 61 00

overformyndarenheten-ovik@umea.se www.umea.se/overformyndarverksamhet